

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1147208/2

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב ציון לודאילוז

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אוהד הופמן)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אבישי גריידי)

הנדון: כנות התביעה לשלום בית, סיכויי והאשם בפירוד – שיקולים בפסיקות גירושין, שלום בית ומדור ייחודי

פסק דין

רקע

לפני בית הדין שלושה ערעורים על החלטות בית הדין האזורי – שני ערעורים של הבעל וערעור של האישה.

לצורך הבהרת הדברים נקדים תחילה את העובדות והאירועים במערכת היחסים שבין הצדדים:

הצדדים נישאו בשנת 95 ולהם ארבעה ילדים, שלושה בגירים וקטינה.

לטענת האישה, לפני כשנה גילתה שלבעל קשרי אישות עם גברים. הבעל מכחיש טענה זו.

האשמות האישה גרמו לסכסוך קשה ולמריבות בין הצדדים, כפי המתועד כאריכות בפרוטוקולי בית הדין ובכתבי הטענות של הצדדים.

במסגרת דיון שנערך בבית המשפט ביום ג' בניסן תשע"ז (30.3.17) הגיעו הצדדים להסכמה שיוצא צו לאי-הטרדה הדדית ולהפרדת מגוריהם בחדרים נפרדים בתוך הבית. לאחר זמן, עזב הבעל ועימו ארבעת הילדים את הבית – לטענתו, עקב הצקות האישה. הילדים תומכים ומצדדים בעמדת האב וניתקו את קשריהם עם האם.

ביום כ"ד בתמוז תשע"ז (18.7.17) הגישה האישה תביעה רכושית לבית המשפט. בתביעתה ביקשה מתן סעד הצהרתי על כל הרכוש הרשום על שם הבעל ולאחר מכן חלוקתו באופן לא-שוויוני, בחלוקה שבה תקבל היא שבעים וחמישה אחוזים מהרכוש שאת רובו צבר הבעל ולבעל ייוותרו עשרים וחמישה אחוזים מרכוש זה. בכתב תביעתה לא כללה האישה את בית הצדדים.

במקביל, ביום ב' באב תשע"ז (25.7.17) הגישה האישה לבית הדין תביעת מזונות שבה ביקשה לקבוע את בית הצדדים כמדורה הייחודי.

ביום כ"ז בתשרי תשע"ח (17.10.17) נענה בית הדין לבקשת האישה והוציא צו זמני, הקובע את בית הצדדים כמדורה הייחודי של האישה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביום י"א במרחשוון תשע"ח (31.10.17) הגיש הבעל בקשת רשות ערעור על החלטה זו, ולאחר מתן רשות הגיש הבעל ערעור על החלטת בית הדין הקובעת את בית הצדדים כמדורה הייחודי של האישה.

הבעל הגיש לבית המשפט תביעה לפירוק השיתוף גם בבית.

ביום ט' במרחשוון (29.10.17) הגיש הבעל תביעת גירושין לבית הדין. לעומתו הגישה האישה ביום כ' במרחשוון (9.11.17) תביעה לשלום בית.

ביום ג' בטבת תשע"ח (21.12.17) נערך בבית הדין האזורי דיון ארוך שבו העלו הצדדים טענותיהם ובו דרשה האישה להביא הוכחותיה למעשי הבעל, במסגרת תביעתה לשלום בית. לא ניתנה תשובה לשאלת בית הדין איך תועיל הבאת הראיות לשלום בית. אך האישה חזרה ואמרה פעמים מספר שמטרתה בהבאת ההוכחות היא להראות לילדים שהיא צודקת בטענותיה נגד הבעל וכדי שלא יאמרו עליה שהיא משוגעת. לדבריה, ראיות אלה נצרכות לה כדי להוכיח זאת לילדים עתה או לאחר שנים רבות.

ביום ל' בשבט תשע"ח (15.2.18) הוציא בית הדין את פסק דינו שבו קבע:

בית הדין ממליץ לצדדים להתגרש, ויפה שעה אחת קודם. סוגרים את תיק התביעה לשלום בית.

לאחר קיום שני דיונים ארוכים בעניינם ושמיעת דברי הצדדים ובאי כוחם, בית הדין אינו רואה סיכוי לשלום בית בין הצדדים ומשכך אין מנוס מלתת פסק דין לגירושין.

הבעל הגיש לבית הדין האזורי בקשות לביטול ולהשבת ייפוי הכוח שניתן לבית הדין האזורי להבטחת שובו לארץ ולמניעת עיגונה של האישה. בתגובה לבקשה זו קבע בית הדין האזורי בהחלטתו מיום ד' באדר תשע"ח (19.2.18) כדלהלן:

דוחים את בקשת הבעל.

גם כאשר יש החלטה לגירושי הצדדים, אין מקום לקבלת בקשתו כיוון שביטול העיכוב נותן בידו אפשרות ללחוץ על האישה לקבל גט שלא מרצונה כעת.

אם בעתיד האישה תודיע על הסכמה לבקשת הבעל, ניעתר לבקשתו.

ביום כ"א באדר תשע"ח (8.3.18) הגיש הבעל ערעור על החלטת בית הדין שלא להחזיר לו את ייפוי הכוח שהפקיד בבית הדין. בערעורו כתב שלאור רצונו להתגרש אין חשש עיגון, ומלבד זאת, נוכח הפירוד בין הצדדים וחוסר הקשר ביניהם, החזרת ייפוי הכוח לא תעלה ולא תוריד ואינה יכולה לגרום ללחץ כלשהו על האישה, מאחר שאין עיכוב יציאה נגדו.

ביום כ"ז באדר תשע"ח (14.3.18) הגישה האישה ערעור על החלטת בית הדין הדוחה את תביעתה לשלום בית וממליצה לצדדים להתגרש.

בית הדין קבע מועד לסידור גט פיטורין ליום ד' בניסן תשע"ח (20.3.18), הצדדים הופיעו במועד זה, הבעל דרש לסדר גט פיטורין האישה סירבה וביקשה את הארכת הצו למדור ייחודי עד למתן החלטה בערעור.

בית הדין קבע בהחלטתו הרשומה בפרוטוקול:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאחר התייעצות וברוב דעות: משאירים את הצו למדור ספציפי לעוד חודשיים עד שנראה מה יגיד בית הדין הגדול. במידה ובית הדין ידחה את הבקשה לניסיון שלום הבית יבוטל המדור הספציפי בעוד חודשיים.

עד כאן תמצית העובדות.

כאמור לעיל לפנינו שלושה ערעורים: שניים מהם של המערער הראשון – הבעל – על סעדים שניתנו לאישה בתביעתה לשלום בית ובתביעתה להוציא צו עיכוב יציאה. והאחד ערעור של המשיבה על החלטתו של בית הדין לדחות תביעתה לשלום בית. תמציתם להלן, שלא בסדר הגעתם לפנינו:

ערעורי הבעל (כדלהלן) על החלטה שניתנה בפתיחת תיק התביעה לשלום בית ועל דחיית בקשתו להחזרת ייפוי הכוח, שהוגשה לבית הדין עוד לפני שניתנה החלטת בית הדין לדחיית תביעת האישה, קשורים זה בזה ומתחזקים למעשה לאור החלטתו העקרונית של בית הדין האזורי בתאריך כ"ז בתשרי תשע"ח (17.10.17) – החלטה הקובעת שלאור העובדה שאין סיכוי לשלום בית, בית הדין ממליץ לצדדים להתגרש, דוחה את תביעת שלום הבית של האישה, ומוציא החלטה שבה המלצה לגירושין.

לכאורה כפועל יוצא מהחלטה עקרונית זו הרי שהצו למדור ספציפי שניתן בתאריך כ"ז בתשרי תשע"ח (17.10.17) אמור להתבטל, אבל ניתנה אורכה ונקבע כי קיומו יימשך עד לקבלת ההכרעה בערעור.

על שתי החלטות אלו עצמן מערערת האישה:

הטענה המרכזית היא: כיצד יכול בית הדין לקבוע שאין סיכוי לשלום בית, בפרק זמן כל כך קצר של כשלושה חודשים מרגע שנפתחה תביעת הגירושין ועד לפסק הדין המדובר? לטענתה, זוגות רבים חוו משברים קשים בחיי הנישואין שלאחריהם שלום הבית חזר למקומו. הגר"ח פאלאג'י דיבר על שמונה עשר חודש כדי לוודא העדר סיכוי לשלום בית! לאן אצה הדרך לבית הדין במקרה שלפנינו? מדוע לא לאפשר לאישה למצות את האפשרות לשיקום הזוגיות, וככל המפורט בהרחבה בכתב הערעור?

ובאשר לערעורו של הבעל:

לאור קביעתו של בית הדין שעל הצדדים להתגרש, קבע בית הדין האזורי בהחלטתו מתאריך ד' באדר תשע"ח (19.2.18) שייפוי כוח של הבעל להעברת חלקו בדירה המשותפת בעינו עומד, ויישאר מופקד בבית הדין להבטיח את התייצבותו של הבעל ומניעת עיגונה של האישה.

על החלטה זו ועל קודמתה בנוגע לצו למדור ייחודי מערער הבעל, וטענתו היא ברורה: הלוא המסרבת להתגרש היא האישה ולא הוא, מדוע עליו ליתן ערבות כלשהי להבטחת הגירושין? תיאות האישה ותתגרש בכל רגע כתביעתו של הבעל ותסיר את החשש מעיגונה שלה, ובמיוחד לאור פסק דין לגירושין שניתן בעניינם. כמו כן, לאור פסק הדין לגירושין ודחיית התביעה לשלום בית של האישה אין סיבה להמשיך את הצו למדור ייחודי ויש לבטלו לאלתר.

הצדדים הופיעו לפנינו וטענו את טענותיהם.

לדברי האישה היא סיפרה על קשרי הבעל עם גברים לרב הקהילה בלבד, אך אין חולק ששמועה זו התפשטה במקום מגוריהם ובקהילה שבה מתפלל הבעל.

לדברי הבעל האישה הוציאה דיבתו רעה, אין הוא יכול ללכת ברחוב ואינו נכנס לבית כנסת. הטענה לשלום בית מגוחכת. יש עליו בדיחות – "הוא יצא מהארון", אנשים החרימו אותו,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

החתימו להוציא אותו מהקהילה. הרב פנה אליו ואמר שהאישה פנתה אליו שיעזור לה להתגרש, והוא אמר לו שדבריה אינם נכונים – הוא רוצה להתגרש, אך האישה לא מעוניינת.

אלו הם תמציתם של הטיעונים שנכתבו בכתבי הערעורים ושנטענו בפנינו.

לאחר העיון, לאחר שמיעת דברי הצדדים ולאחר שהצדדים דחו את הצעתו של בית הדין שהיה בה כדי לפתור את הסכסוך בהסכמה, בית הדין קובע כלהלן:

א. הערכת הסיכוי לשלום הבית או העדר הסיכוי – על יסוד הרקע וסיבת הפירוד ולא דווקא על יסוד משך הפירוד

ריש מילין, נקדים ונאמר שבית הדין הנוכחי באופן כללי אינו מתערב בכל הנוגע להתרשמותו של בית הדין האזורי מהצדדים המופיעים לפניו. לכן איננו מתערבים באשר לקביעתו של בית הדין האזורי לאור הנסיבות שהונחו בפניו ולאחר ששמע את הצדדים שאין סיכוי לשלום בית. אבל בנסיבות התיק שבפנינו אף נוסף ונאמר שבפרק הזמן הקצר שהצדדים הופיעו בפנינו גם אנו מתרשמים שהסיכוי לשלום בית הוא אפסי, גם אם ייתכן שרצונה של האישה בשלום בית הוא כנה ואמיתי.

ההאשמות החמורות של האישה כלפי בעלה אינן מאפשרות השכנת שלום בזוגיות זו.

וזאת, ממאי נפשך: אם ההאשמות הן נכונות, הרי שההתנהלות של הבעל לא תאפשר את השכנת שלום אמיתי בזוגיות זו, ואם ההאשמות אינן נכונות, הרי שהכפשת שמו של הבעל בדברים שכאלו לא גרעה מ'מקללת יולדיו בפניו' שתצא שלא בכתובה. אין ספק שהבעל לא יכול לסבול הכפשות כאלו היוצאות לרשות הרבים.

כל האמור הוא בהתאם למה שהצדדים בעצמם השמיעו בפנינו. ברור שאין מקום לשלום במערכת זוגית. ולכן ערעורה של האישה על קביעתו זו של בית הדין נדחה ואין מקום לדון בו עוד כלל במסגרת הערעור.

כמו כן, באשר לטענותיו של בא כוח האישה בנוגע לזמן הפירוד בין הצדדים ולזמן הקצר של ההליך המשפטי – זאת למודעי: לדעתנו, שמונה עשר חודשי הפירוד שהוזכרו בדברי הגר"ח פאלאג'י זצ"ל אינם 'מקודשים', והכול תלוי בנסיבות העניין ובסיבות לפירוד:

יש מצבים שבהם גם שנים מספר של פירוד אין בהן אינדיקציה להעדר סיכוי לשלום בית, ולהפך, לפעמים גם ימים מספר של פירוד – די בהם כדי להסיק שאין סיכוי לשלום בית, והכול לפי ראות עיני הדיין ובהתאם לנסיבות. כמו כן אמירת האישה על "כשלושה חודשים", מפתחת תיק הגירושין היא אמירה מיתממת, כאשר ההליכים בין הצדדים כולל ענייני חלוקת הרכוש מתנהלים כבר כשנה.

באשר לטענות ולנסיבות שבתיק זה כפי שהוצגו בפנינו – אין לנו ספק כלל שאין סיכוי לשלום בית, וכדברי כבוד בית הדין האזורי, לא בשל תקופת הפירוד ואורכה אלא בעיקר בשל סיבת הפירוד.

ב. העדר סיכוי לשלום בית אינו מהווה בפני עצמו עילה מספקת לחיוב בגט

על אף האמור, עצם העובדה שאין סיכוי לשלום בית אינה מובילה בהכרח למסקנה שיש לחייב את הצד המסרב לגירושין והטוען לשלום בית בסידור הגט בפועל, ללא הכנסת גורמים נוספים שנפרט להלן רק אחד מהם הנוגע לענייננו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מהחולקים על יסודו של הגר"ח פאלאג'י, שהעדר סיכוי לשלום בית הוא עילת חיוב בגירושין, יש שכתבו שאם תאמר כן, הרי שכל שיחפוץ להתגרש נגד רצונו של הצד השני, יוביל בהתנהלותו להעדר שלום בית טוטאלי ויגרום לצד השני להתגרש נגד רצונו על לא עוול בכפו כשהוא ערום ועריה מנישואיו, ונמצא חוטא נשכר ומידת הדין לוקה, וידו של המקלקל תהיה על העליונה. בלי להיכנס למחלוקת סביב העיקרון שבדברי הגר"ח נאמר כי ליצירת מציאות שכזו, שצד אחד האשם באופן מובהק בפירוק הנישואין דורש לחייב את הצד השני בגירושין רק בגלל העדר סיכוי לשלום בית, נראה שכיום לא יסייעו בתי הדין ולא יתנו לה את ידם.

יש לנו יסוד להניח שכבוד בית הדין האזורי, בהכרעתו בתיק שלפנינו שבה רק המליץ על גירושין ולא חייב בהם, התבסס בין היתר גם על הגישה הזו.

אומנם, מאידך גיסא, לאחר שנוצרו הנסיבות ואין יותר סיכוי כלל לשלום בית, האם ירעו עד שיסתאבו (מה שלדעתנו לא ניתן להיאמר בשום תיק)? האם 'לנצח תאכל חרב'? והרי הנזקים לכל הסובבים ובעיקר לילדי בני הזוג וקרוביהם, ילכו ויתעצמו, ובסופו של יום, אף לא אחד ירוויח מהסתבכות זו ומהמשך הסכסוך עד אין סוף.

בהעדר סיכוי לשלום בית באשמת אחד הצדדים יפוצה הצד המבקש שלום בכנות והניזוק מהגירושין נראה שלזה, בין היתר, נועדו המנגנונים של החיוב בכתובה ובפיצויי גירושין.

כמו כן, לפי העיקרון הנ"ל, לא ייתכן שביום בהיר אחד ימצא את עצמו הצד שניזוק על לא עוול בכפו כשהוא ללא קורת הגג שהייתה מנת חלקו במהלך הנישואין וכשהוא ללא דמי מחיה וללא משענת כלכלית, ולפעמים יצטרך להתבסס רק על כספים שאולי יקבלם רק בסוף ההליך המשפטי היכול להתמשך זמן רב, ולעיתים – הרבה יותר מאוחר, עם פרישתו של בן הזוג לגמלאות.

לדעתנו, אין ספק שבנסיבות שכאלה, יש לתגמל את הצד שניזוק, שלא באשמתו, בתגמול מיידי, ככל שהדבר מתאפשר לפי הנסיבות (ובמיוחד כאשר יש דירה משותפת העומדת לפירוק).

מובן שכדי להגיע למסקנה שכזו, שמדובר בצד אחד שהוביל את החורבן ואת ההרס, ללא כל אשמה של הצד השני, יש לקיים הליך משפטי דיוני, שבכללו, דיוני הוכחות ממצים.

לאחר הליך שכזה אפשר יהיה להכריע בשאלת החיוב בגירושין לכאן ולכאן ולא להסתפק בהמלצה שמשמעותה ידועה.

ככל שלצד המסרב יגיעו פיצויים כפי שייראו בעיני בית הדין ולפי שיקול דעתו, הרי שאם אף על פי כן, יעמוד הוא בסירובו להתגרש, אין זאת אלא אחת מן השניים, או נקמנות רגשית או סחטנות כספית, שלאף אחת מהן לא ייתן בית הדין את ידו, אז לא מדובר בטענה לשלום בית או לפיצויים, אלא במניע אחר, ועילת החיוב קמה ועומדת.

ג. ניתוח טענת 'שלום הבית' שבתיק זה והעומד מאחוריה

בנסיבות התיק שלפנינו, אף שהאשה טוענת בשפתה שלה שהיא מעוניינת בשלום בית, מה שעומד מאחורי טענה זו, וכפי שניכר מבין השיטין של דברי בא כוחה, הוא ללא ספק תחושת הנבגדות והנזק הנורא שנגרם לה כתוצאה של התנהלותו הקלוקלת של הבעל, ומה שיבוא לידי ביטוי בצורך לעזוב את ביתה ולהתנתק מילדיה פרי בטנה, ללא האפשרות לשקם במשהו את שהיה לה, ורק באשמתו. כמובן זה 'שלום הבית' שבפי האישה – משמעו הוא השארת המצב

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הקיים, מבחינה פיסית (מדור ספיציפי), מנטאלית (ילדים) וכלכלית (מזונות וכדומה), והאפשרות לשפרו ככל שרק אפשר.

והכול, כמובן, לטענותיה של האישה, שעדיין לא נתבררו בערכאה שיפוטית כל שהיא.

מאידך גיסא, לטענותיו של הבעל, כל טענות האישה כלפיו הן שקר וכזב, והאישה בטענותיה הכפישה את שמו בהכפשות חמורות ומבזות שלא מאפשרות לו המשך חיים תקינים, ולכן על בית הדין להורות לאלתר על פירוק השיתוף בדירה המשותפת, ולכל הפחות לבטל את הצו למדור ספיציפי (מאחר שהדין הרכושי מתנהל בבית המשפט) ובהתאם לזה להחזיר לו את יפוי הכוח על העברת חלקו בדירה.

ד. מסקנות

לאור כל האמור, ובהתחשב בנסיבות התיק, ובטענות הצדדים שעדיין לא נתבררו, אנו מקבלים חלקית את הערעורים, וכדלהלן:

1. האישה תפתח תוך שלושים יום ממועד החלטה זו תיק לתביעת כתובה – פיצויי גירושין (ימי הפגרה יבואו במניין הימים) וכבוד בית הדין האזורי יקיים בתביעה זו דיונים שיכללו דיוני הוכחות בהקדם ובהתאם ליומן בית הדין.

ככל שטענות האישה יאומתו והבעל יחויב בתשלום כתובה או פיצויים, חיובים אלו יהיו מידיים ופירעונם לא ימתין עד לסיום ההליך הרכושי בבית המשפט.

2. במסגרת החלטת ביניים זו, בית הדין מוציא צו למדור ייחודי, שלפיו, האישה רשאית להמשיך ולהתגורר בדירת המגורים המשותפת עד לסיום ההליך של תביעת האישה לכתובה או פיצויים.

3. עם סיום ההליך הנ"ל וקבלת ההכרעה בו, ייתן כבוד בית הדין האזורי את הכרעתו המחודשת בתביעת הגירושין של הבעל, ובכללה גם בשאלה אם לחייב את האישה בדמי שימוש ראויים על חלקו של הבעל בדירה, ככל שיתברר שההליך היה הליך סרק מיותר ושכל טענותיה אינן אלא הכפשות חמורות על הבעל.

במקרה שכזה יצטרפו נסיבות אלו לעילות לחייב את האישה בקבלת גיטה, ככל אישה המשיאה שם רע על בעלה בשכניו, וזאת מעבר להעדר הסיכוי לשלום בית.

4. אם האישה לא תפתח תיק לתביעת כתובה או פיצויים במועד הנקוב בסעיף 1 להחלטה זו, בית הדין הנוכחי ידחה את הערעור של האישה, יורה על ביטול הצו למדור ספיציפי, ויורה על השבת הייפוי כוח לבעל.

5. בשלב זה אין צו להוצאות.

6. בית הדין מקפיא את התיק למשך שישים יום, שבמהלכם יודיעו הצדדים לבית הדין הנוכחי על ההתפתחויות, בהתאם לאמור בהחלטה זו.

7. נימוקים נוספים לקביעת התנהלות בית הדין בתביעה לשלום בית ככלל ובתביעה זו בפרט, מצורפים להלן.

הרב ציון לודאילוח

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נימוקים נוספים ומורחבים

בית הדין האריך בקביעת העובדות ותיאר טענות הצדדים בתחילתו של פסק דין זה, תוספת זו מהווה השלמה לפסק הדין דלעיל, והיא חלק מפסק הדין.

יש לציין שלשון החלטת בית הדין: "בית הדין אינו רואה סיכוי לשלום בית בין הצדדים ומשכך אין מנוס מלתת פסק דין לגירושין" – מצד אחד אינה מתייחסת לתביעת הגירושין של הבעל ומצד שני דוחה את התביעה לשלום בית, אך לא מבהירה מדוע נדחתה תביעה זו: אם מפני שהתביעה לשלום בית אינה כנה והאישה אינה רוצה שלום בית, או מפני שאף שתביעתה כנה והאישה רוצה בשלום בית, בנסיבות העניין ולאור סירובו של הבעל אין סיכויים לשלום בית ולכן דוחים את תביעתה וממליצים לצדדים להתגרש.

יש נפקא מינה הלכתית בין שתי סיבות אלו לדחיית התביעה כפי שיתבאר. אך בית הדין לא הבהיר בהחלטה זו ולא בהחלטות אחרות מהו הנימוק המדויק לדחיית תביעתה.

הערעורים

על ההחלטות הדוחות את תביעתה לשלום בית ומבטלות עקרונית זכותה למדור ייחודי, מערערת האישה.

טענתה העיקרית היא:

כיצד יכול בית הדין לקבוע שאין סיכוי לשלום בית, בפרק זמן כל כך קצר של כשלושה חודשים מרגע שנפתחה תביעת הגירושין ועד לפסק הדין המדובר? לטענתה, זוגות רבים חוו משברים קשים בחיי הנישואין שלאחריהם חזר שלום הבית למקומו. הגר"ח פאלאג'י דיבר על שמונה עשר חודש כדי לוודא העדר סיכוי לשלום בית, ולאן אצה הדרך לבית הדין במקרה שלפנינו? מדוע לא לאפשר לאישה למצות את האפשרות לשיקום הזוגיות? וככל המפורט בהרחבה בכתב הערעור.

ערעוריו של הבעל הם:

אין מקום להשאיר ייפוי הכוח של הבעל להעברת חלקו בדירה המשותפת כדי להבטיח התייצבותו ומניעת עיגונה של האישה, שהרי המסרכת להתגרש היא האישה – תיאור האישה ותתגרש בכל רגע כתביעתו של הבעל, ותסיר את חשש העיגונות מעליה, ובמיוחד לאור פסק דין לגירושין שניתן בענינם.

כמו כן, לאור פסק הדין לגירושין ודחיית התביעה לשלום בית של האישה – אין סיבה להמשיך את הצו למדור ייחודי ויש לבטלו לאלתר.

העדר הסיכוי לשלום בית

כאמור, לאחר שמיעת דברי הצדדים, חובתנו להבהיר: בדרך כלל אין אנו מתערבים בהתרשמותו של בית הדין האזורי מהצדדים המופיעים לפניו. לכן גם במקרה שלפנינו אין מקום שנתערב בקביעתו העובדתית של בית הדין האזורי, לאור הנסיבות שהונחו לפניו ולאחר ששמע את הצדדים, שאין סיכוי לשלום בית.

עם זאת, גם מהופעת הצדדים לפנינו אנו מתרשמים שהסיכוי לשלום בית הוא אפסי. גם אם היינו אומרים שרצונה של האישה בשלום בית הוא כנה ואמיתי. ההאשמות החמורות של האישה כלפי בעלה, ובעיקר הפצתן בציבור, אינן מאפשרות השכנת שלום בזוגיות זו. וזאת, ממה נפשך:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אם ההאשמות הן נכונות, הרי שהתנהלותו של הבעל לא תאפשר השכנת שלום אמיתי בזוגיות זו.

ואם ההאשמות אינן נכונות, הרי שהכפשת שמו של הבעל בדברים אלו מהווה עילה לחיוב האישה בגירושין, שהרי אף שהנודע ביהודה (תניינא אבן העזר סימן פט) כתב שאישה שהוציאה שם רע על הבעל "שמזנה עם זכרים במשכב זכור" לא הוויא בכלל 'מגזמת להורגו', עיין שם, מכל מקום נראה ברור שוודאי הוויא בכלל 'משיאתו שם רע בשכניו' שהיא עילה לגירושין ולהפסד כתובה – עיין כתובות (דף עב ע"א):

וכן היא שנדרה שלא תשאל ושלא תשאל נפה וכברה וריחים ותנור, ושלא תארוג בגדים נאים לבניו – תצא שלא בכתובה, מפני שמשיאתו שם רע בשכניו.

דין זה – פסקו הרמב"ם (בהלכות אישות פרק יג הלכה י):

וכן היא שנדרה שלא תשאל ושלא תשאל נפה וכברה וריחים ותנור וכיצא בהם ושלא תארוג בגדים נאים לבנה במקום שדרכן לארוג אותם לבנים – תצא בלא כתובה מפני שמשיאתו שם רע בשכונתו שהוא כילי.

ומה התם שעושה מעשים שמתוכם יאמרו הבריות שהבעל כילי, אף שאין היא מדברת דבר, קל וחומר בנידון דידן שאין ספק שהבעל לא יכול לסבול הכפשות כאלו המתפרסמות ברבים ומונעות ממנו את ההופעה בציבור מחמת הבושה, כפי שהתלונן בפנינו. אמירות אלו מבזות כל אדם מן היישוב, אף אם אינו שומר תורה ומצוות, ובוודאי מי שהוא שומר מצוות. ביזוי זה הוא ביזוי גדול אם אין הדברים נכונים, ואף אם הם נכונים יש בפרסום הדבר משום ביזוי, שהרי אף העושים מעשי תועבה אלו משתדלים להסתיר מעשיהם ומשתדלים 'להישאר בארון' כלשון העם, והרי אין ספק שאף מי שעושה חטאים אלו, אין סיבה שיפרסמם בראש חוצות, ומשכך ודאי שבפרסום הדברים על ידי האישה יש משום השאת שם רע.

כל האמור הוא בהתאם לדברים שהשמיעו הצדדים בעצמם לפנינו, המורים שברור שאין מקום לשלום במערכת זוגית זו. האישה גם לא עשתה מעשים כלשהם לקירוב הבעל, ואף שיש להבין את סלידתה בגין מעשיו אלו, אם נעשו, אך אין זה מתיישב עם תביעה לשלום בית. לכן, ערעורה של האישה על קביעתו זו של בית הדין נדחית, ואין מקום לדון בו עוד במסגרת הערעור.

תביעת שלום בית – טקטיקה או תביעה כנה

והנה לגבי מהות התביעה לשלום בית, כבר כתבנו במקום אחר שבפרפראזה על אמרתו הידועה של קלאוזביץ "הפוליטיקה היא המשכה של המלחמה בדרכים אחרות", אף תביעה לשלום בית היא המלחמה על הבית בדרכים אחרות והיא דרך מהדרכים במאבק בין בני הזוג, שלעת עתה הם בעלי רצונות שונים – צד אחד מעוניין בפירוק הבית, והצד האחר בתביעתו לשלום בית נלחם להשאיר את ביתו שלם.

כמו כן מטרתה העיקרית של התביעה לשלום בית היא למנוע מהצד השני לפעול באופן חד-צדדי ולפרק את הבית או להשיג הישגים ממוניים, אין בעצם הגשת התביעה לכשעצמה – דבר שלכאורה מלכה את המשבר בין הצדדים – משום חוסר תום לב, שהרי תביעה זו מוגשת בדרך כלל כשהצד השני נקט גם הוא בפעולות חד-צדדיות, עשה מעשים שבמהותם מכריחים את הצד השני להתגרש, או מתכוון לעשות מעשים כאלו. כגון: בעל שקשר קשרים עם אישה אחרת או עם גברים אחרים, אישה שקשרה קשרים עם אישה אחרת (אם אישה שקשרה קשרים עם גבר זו זניחה עימו אין תקנה לדבר), תביעה לגירושין או לפירוק שיתוף או שניהם. לפיכך התביעה לשלום בית המונעת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

התקדמות חד-צדדית לפירוק הבית, יש בה כדי לעורר את הצד השני לחזור ולבחון ניסיון לשלום בית. עם זאת אין ספק שגם תביעה זו חייבת להיות בתום לב.

לצערנו, עשיית שלום הבית בפועל אינה חלק ממהותה של התביעה ואינה חלק מתפקידי בית הדין, ב'כובעו' כבית דין. כבר הבהרנו במקום אחר שהבאת שלום בין איש לאשתו היא מצווה המוטלת על כל אדם, אך עיקרה של התביעה היא קבלת סעדים משפטיים כשהצד השני נוקט או רוצה לנקוט צעדים חד-צדדיים.

הנוהג הרווח בפסקי דין המחייב גט בהעדר סיכוי לשלום בית גרידא – אין רוחנו נוחה הימנו והנה אין דעתנו נוחה מהדעה המובאת בפסקי דין רבים שכשאין סיכויים לשלום יש לדחות התביעה. ובאמת לא זו הדרך: בתביעה לשלום בית עלינו לבחון תחילה אם התביעה צודקת או אינה צודקת ורק אחר כך עלינו לבחון אם יש סיכויים שיהיה שלום בית.

בבחינה הראשונה: העובדה שהצד המתנגד לחזור לשלום בית נחרץ בדעתו שלא לשוב לשלום בית אינה מעלה ואינה מורדת לעניין עצם הקביעה אם התביעה לשלום בית צודקת. אם נקבע שהתביעה לשלום בית צודקת, היא תישאר צודקת למרות סירוב הצד השני להיענות לתביעה זו.

נוסיף ונאמר: אם הבעל עזב את הבית והלך לגור עם אחרת – דבר המשים את האישה ללעג וקלס בעיני כל מכיריהם, והיא יודעת שמטרתו לגרשה ולסלקה מהבית, או כגון הנטען בנידון דידן שהבעל מקיים קשרים עם גברים – אין ספק שבמקרים אלו האישה פגועה מאוד מהעובדה שהבעל עזב, וקל וחומר בנידון דידן שאף הילדים עזבו עימו, וודאי הוא שבמרירות ליבה תאמר על הבעל כל מיני דברים. זו דרך העולם שאדם חושב שבהשפלת האחר יתעלה הוא, ואין בדברים שנאמרו בדיונים המשפטיים על הגירושין כדי לקבוע מה היה המצב לפני שהתחילו המאבקים, ואומנם דיבורים כאלה ודאי לא יכולים לעזור ולהועיל לשלום בית, אבל זהו טבעו של עולם שבמאבקים בין בני זוג הם עושים מעשים המזיקים גם לעצמם.

אך במה דברים אמורים? כשהדברים נעשו בין הצדדים או כשהדברים נעשו בפני עדים מועטים, אך במקרים שבהם אחד הצדדים מפרסם את דבר הסכסוך, מערב אנשים שאינם קשורים לסכסוך ומבזה את הצד השני באופן שהנזק והבושה אינם הפיכים – עצם הפרסום וכיזוי הצד השני יכול לסתום את הגולל על הסיכויים לשלום בית.

ומכל מקום, כאמור, הקביעה שאין סיכוי לשלום בית יכולה להיות רק כשבית הדין רואה שבפועל אין סיכויים לשלום בית, וכמו שרגיל בית הדין לשאול תמיד את הצד התובע "האם נראה לך שיש סיכויים לשלום בית במצב שנוצר?"

ועל כל פנים בכל תביעה שכזו כפי שכתבנו, יש לברר את הדבר משני פנים: א. אם התביעה לשלום בית היא אמיתית; ב. אם יש סיכוי שתתממש. ואף בנידון דידן בעינינו שתי בחינות אלו, אם התביעה הוגשה בתום לב, ואף אם ייקבע שאכן כן – אם יש סיכוי כלשהו לשלום בית.

משכך, אם נקבע שהתביעה לשלום בית הוגשה בחוסר תום לב, שהרי גם התובעת אינה רוצה בשלום בית, אלא בבית, ודאי שיש לדחות את תביעתה זו, ואף אם המעשים נעשו על ידי הבעל. אך כאמור, דבר זה לא נתברר בפסק דינו של בית הדין האזורי.

אף שיש בהגשת התביעה לחלוקת רכוש באופן לא שוויוני ובסמוך לה התביעה לשלום בית כשאליהן מצטרף פרסום טענותיה על הבעל בציבור להעלות ספק ולהטיל צל על תום הלב שבהגשת תביעה זו, אין אנו קובעים מסמרות בדבר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בכל מקרה אין מקום להתערב בקביעת והתרשמות בית הדין האזורי, שבמקרה שלפנינו אין אפשרות ריאלית לשלום בית. לפיכך יש לקבוע כיצד צריך להתנהל בית הדין בתביעה לשלום בית כשנראה לו שאין לה סיכויים ככלל, ובמקרה שבפנינו בפרט.

הגישות השונות בדברי הפוסקים להעדר סיכוי לשלום בית

כידוע בנושא זה ישנן שתי גישות בדברי האחרונים:

הגאון רבי חיים פאלאג'י (בספרו חיים ושלום חלק ב סימן קיב) כתב:

בדרך כלל אני אומר: כל שנראה לבית דין שזמן רב נפרדים ואין להם תקנה, אדברא צריך השתדלות הרבה להפרידם זה מזה ולתת גט, כדי שלא יהיו חוטאים חטאים רבים [...] וידעו נאמנה כי כל הבא לעכב מלתת גט בענין זה כדי להנקם זה מזה מחמת קנאה ושנאה ותחרות [...] שלא לשם שמים גם בזה לא בחר ה' ויש עונש מן השמים [...] והנני נותן קצבה וזמן לדבר באם יארע איזה מחלוקת בין איש לאשתו וכבר נלאו מתוכי השלום ואין להם תקנה ימתינו עד זמן ח' חדשים, ואם בינם לשמים נראה לבית דין שאין תקנה לשום שלום ביניהם, יפרידו הזיווג ולכופם לתת גט עד שיאמרו 'רוצה אני'.

מבואר מדבריו דהיכא שנראה לבית הדין שאין סיכויים לשלום בית, על בית הדין להשתדל להפריד בין הצדדים. אין ספק שמשמעות דבריו היא שזו חובת בית הדין בכל מקרה שלהתרשמותו אין סיכוי לשלום בית, אף אם אחד הצדדים פשע כנגד חברו ואף אם הצד הנבגד רוצה באמת ובתמים בשלום בית, שהרי הדגש בדבריו הוא על המציאות – שאין להם תקנה, היינו שוודאי לא יחזרו לשלום.

והוסיף דהיכא שהמניעה לגירושין אינה מחמת שצד אחד רוצה בחברו אלא מסיבה צדדית, חובה על בית הדין להשתדל שיתגרשו זה מזו.

ומבואר עוד מדבריו שהצד המעכב את הגירושין חוטא ועתיד ליתן את הדין על שגורם לצד השני לחטוא מחמת הפירוד ביניהם, וביאור הדברים הוא דבשלמא כשהוא מעוניין בהמשך הנישואין ואין סיבה לחייבו בגירושין אי אפשר לומר שנוהג שלא כדין, אך היכא שהוא בעצמו אינו מעוניין בעצם הנישואין ורק מסיבה צדדית אינו מסכים לגט פיטורין, מקרי מחטיא את חברו. את שכתב "ויש עונש מן השמים" ביארנו במקום אחר.

ולפי סוף דבריו היה מקום לומר שבמקרה שהאישה עומדת בתביעתה לשלום בית והבעל לא העלה עילות שיש בהם כדי לחייב את האישה להתגרש, אלא שלטענתו מניעיה הם כדי להשיג הישגים רכושיים, אם האישה מכחישה את הדברים ולא הוכח לבית הדין שכך הם פני הדברים – מהיכי תיתי לחייב את האישה להתגרש? ואומנם מפשט דבריו בתחילה משמע שלגר"ח פאלאג'י אף במקום זה יכופו על הגט. ואף שיש לומר שבמקומו לא נהג חרם דרבנו גרשום ואולי לא נמנעו מלגרש האישה בעל כורחה, אך באמת איהו מיירי אף אם האישה היא זו הדורשת גירושין והבעל הוא המעכב.

לעומת גישת הגר"ח פאלאג'י, שכתב שכך נהג הלכה למעשה לכפות את הצדדים לגירושין כשאין סיכויים לשלום בית, עומדת גישתו של הגאון רבי מלכיאל צבי הלוי מלאמז'א בשו"ת דברי מלכיאל (חלק ג סימן קמד) שנשאל במי שנשא אישה ודר עמה כמה שנים, ואחר כך נמאסה בעיניו וברח ממנה למדינה אחרת וחשב שתדרוש ממנו גט, והאישה לא דרשה, ומכיוון שהיה צעיר יצא לתרבות רעה, ואינו יכול ליתן כתובה לאישה. ורצה הרב השואל להתירו לשאת אישה שנייה או לגרשה בלי לתת את כתובתה כדי שלא יצא לתרבות רעה, וכתב הדברי מלכיאל שאף שמצינו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שהתירו איסורים כדי שלא יצא לתרבות רעה ואף כאן לכאורה נימא הכי, בכל אופן בנידון זה אין לומר כן וזו לשונו:

אבל באמת אם נבוא לדון בסברות כאלה, נבוא לעשות חס ושלום כל איסורי תורה כהפקר, וכל הרוצה לעשות דבר עבירה יאמר שעושה זאת כדי להנצל מחמורה ממנה שמרגיש שיצרו מתגבר עליו לעשותה וכעין זה ימצא לו היתר [...] אבל להתיר לחוטא למלא תאות נפשו כדי שלא יעבור על איסור חמור מזה בודאי אין להתיר לו [...] ועיין חתם סופר (סימן שכב) שהעיקר שאין לחוש שיצא לתרבות רעה [...]

ועוד נראה שאף במקום שהותר להקל באיזה איסור בשביל להציל חבירו שלא יצא לתרבות רעה, לא הותר רק בדבר שבין אדם למקום, אבל דבר שבין אדם לחבירו לא הותר, דהא אף בפקוח נפש אסור להציל את עצמו בממון חבירו [...]

ובנידון דידן כיוון שתיקן רבנו גרשום מאור הגולה לטובת האשה איך אפשר לנו לוותר על זכותה בשביל שיצא הוא לתרבות רעה, ואין שייך בזה זכות דודאי לא תתרצה לזה, ובאמת עסק קידושין וגירושין שבין איש לאשתו לא גרע משארי קנינים, ורק כל המקדש והמתקדשת דעתו שיהא כדיני התורה [...] אבל אם התנתה אשה בפירוש בשעת קידושין שלא יוכל לגרשה בלי רשותה, ודאי שאינו יכול לגרשה בעל כרחא אף במקום שלא פשטה תקנת רבנו גרשום מאור הגולה, דאדעתא דהכי נשתעבד לה בכל קניני אישות שלא יוכל לפטור את עצמו ממנה בלי רשותה [...] ובפרט שעיקר תקנת רבנו גרשום מאור הגולה נעשית בשביל זה שלא יהיו בנות ישראל הפקר כמו שכתבתי לעיל. ומכל שכן בעתים הללו אשר כל מי שרוצה לעבור על חרם דרבנו גרשום נוסע לאמריקה כדי לעגן את אשתו ולכופה על ידי זה לקבל גט, וחלילה לנו לסייע עוברי עבירה ולהתיר לו, ועלינו להעמיד הדת על תילה.

ועיין שם עוד (בסימן קמה) שנשאל:

על דבר אחד שמאס באשתו אחרי היות עמה כחמשה חדשים באומרו שהיא אשת מדנים ומקללת אותו ואת יולדיו ומבזה אותו, וכבר עברו ארבע עשרה שנה ואי אפשר לעשות קירוב ביניהם והאיש חפץ לתת לה כתובה ותוספת ולברך זה עוד אלף רובל כסף, והיא אינה חפצה להתגרש בשום אופן [...]

ועיין שם מה שהאריך לסתור טענות הבעל וסיים:

וחלילה להתיר חרם רבנו גרשום מאור הגולה בענינים כאלה דאם כן יהיו בנות ישראל הפקר ובשביל זה עצמו תיקן רבנו גרשום מאור הגולה, [...] ובשביל חשש הרהוריו אין להתיר כלל וכבר נתבאר זה בסימן הקודם והרי הוא כמזיד כי הלא יכול לדור עם אשתו ככל אדם וינצל מהרהורים, וביותר צריך להזהר בעתים הללו אשר בעוונות הרבים קלי הדעת נתרבו המואסים בנשותיהם על לא דבר [...] וגם כבר כתבנו בסימן הקודם שזה הוי כדיני ממונות דהוי כאילו התנה עמה שלא ישא אחרת וכן קיימא לן באבן העזר (סימן א סעיף ט), דבמקום שיש מנהג שלא לישא אשה על אשתו הוי כאילו התנה, ואף שיש מקום לחלק בין מנהג לחרם רבנו גרשום מאור הגולה אבל זה אינו [...]

ומבואר מדברי הדברי מלכיאל שאף במקום שאין סיכויים לשלום בית אין מחייבים את האישה לקבל גיטה ואין מתירים לבעל לשאת אישה שנייה, וכתב עוד שאפילו במקום שיש חשש שהבעל יצא לתרבות רעה אין זה סיבה לחייב את האישה לקבל גיטה. וקצת משמע שלא חש לסברת הגר"ח פאלאג'י דהיכא שמניעת הגירושין גורמת לחטאים יש לכפות הצד המסרב לגירושין, ועוד משמע מדבריו דלא מיבעיא היכא שנוהג חרמו של רבינו גרשום, שאין להתיר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מחמת הנימוק שיצא לתרבות רעה ושאינן סיכויים לשלום בית, שהרי על מקרים כגון אלו תיקן רבינו גרשום את חרמו, אלא אף במקום שאין חרמו נוהג אלא שהמנהג שלא לשאת אישה על אשתו ושלא לגרש בעל כורחה, ולא מיבעיא היכא שמתחייב בשעת הנישואין בשבועה וכמנהג עדות המזרח להוסיף בכתובה שנשבע שלא לשאת אישה עליה, אלא אף במקום שזהו רק מנהג המדינה, יש לומר דאדעתא דהכי נישאת לו. וכיוון שהמנהג במדינת ישראל שאין מגרשים אישה בעל כורחה, אם כן אישה נשאת על דעת המנהג ואי אפשר לגרשה בעל כורחה.

יש לחלק בין העדר הסיכוי לשלום בית הנובע ממעשי הצד המבקש גירושין לשאינו נובע מכך אך עדיין יש לפרש את דברי הדברי מלכיאל שאין הכרח שיסתרו לגמרי לדברי הגר"ח פאלאג'י:

אכן משמעות דבריו של הגר"ח פאלאג'י היא לכאורה שהוא דיבר בכל מקרה שיש עיכוב מצד האישה או האישה בין שהאשם הוא במעשיו של האיש בין שהאשם הוא במעשיה של האישה – כיוון שבפועל הגיעו למצב שאין סיכויים לשלום בית, הדין נותן שיכפו את שני הצדדים לסדר גט פיטורין, והמציאות שנוצרה היא שתקבע התנהלות בית הדין.

אך את דבריו של הדברי מלכיאל יש לפרש שנאמרו דווקא במקרים שבהם הבעל נהג שלא כדין ועזב את אשתו ורוצה שיתירו לו לגרשה מחמת הזמן הרב שעבר ומשום שאין סיכויים לשלום, ועל זה פסק שכיוון שהשריש בחטא ומחזיק במעשיו הרעים, אין בטעם של אין סיכויים לשלום בית כיוון שאינו רוצה לחזור לאשתו כדי להתיר לו. אבל במקרה שידוע לנו שלא הייתה פשיעה מצד אחד מהצדדים, או אף שלא ידוע לנו שלא פשע אחד מהם, אלא שאין לנו ידיעה שאחד מהם נהג שלא כדין וגרם למצב זה – אחרי שהצדדים הגיעו למצב שבו אינם יכולים לחיות יחדיו ואין סיכויים לשלום בית, יש לומר שבכהאי גוונא יודה גם הדברי מלכיאל שיש לחייב את שני הצדדים להתגרש ולא יחלוק על סברת הגר"ח פאלאג'י.

ולפי זה במקרים שבהם הבעל עזב את אשתו והלך לחיות עם אישה אחרת והוא מתעלם מפסק דינו של בית הדין שקיבל את תביעת האישה לשלום בית, אין בעובדה שהבעל משריש בחטאו וממשיך לחיות עם האישה האחרת ואינו מעוניין לחזור לאשתו כדי לקבוע שעל הצדדים להתגרש זה מזו, וקל וחומר שאין לחייב את האישה להתגרש, דבמקרה שכזה יש לנו לילך בתר סברת הדברי מלכיאל, ולעניות דעתי אפשר לומר שאולי גם הגר"ח פאלאג'י יודה לה, שאין בעובדה שהבעל ממשיך להחזיק ברשעו כדי לקבוע שיש לחייב את האישה להתגרש ואף לקבוע שעליהם להתגרש זה מזו, ולפיכך יש לדחות תביעת הבעל לגירושין.

ואי נימא הכי, הוא הדין בנידון דידן שהאישה האשימה את הבעל בקשרים עם גברים: אם יתברר שהדברים אמת מצד אחד, ומצד שני למרות מעשיו עדיין האישה רוצה בו – בזה יש לנו לומר שאף אם אין הוא רוצה בה אין אפשרות לחייבה להתגרש בגלל חטאו ומעשיו. אך כמובן: במה דברים אמורים? כשברור לנו שהתביעה לשלום בית היא תביעה כנה ולא הוגשה ממניעים זרים כדי להשיג הישגים רכושיים.

מתי מצדיקה תביעת שלום בית מתן צו למדור ייחודי?

לפיכך לדעתנו אין מקום שבית הדין יוציא מיד עם הגשת התביעה לשלום בית צו למדור ייחודי קבוע, אלא צו הקצוב לזמן, עד שבית הדין יבחן שהתביעה אכן כנה. נדגיש ונאמר: **הוצאת צו למדור ייחודי היא סעד נדרש בתביעה כזו כפי שביארנו, אך אינה תמיד סעד דחוף, שהרי ברור שההליכים בתביעה לפירוק שיתוף אינם מהירים ולכן על בית הדין לשקול היטב אם התביעה כנה ורק אז להוציא את הצו המבוקש.**

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אם יש לבית הדין ספק שמא התביעה אינה כנה, לדעתנו, יש לנקוט בשב ואל תעשה, שהרי אחרי נתינת הסעד בהוצאת צו ללא הגבלת זמן, ביטולו של הצו הוא למעשה פעולה של בית הדין המאפשרת עתה לצד המעוניין לגרום לפירוק הבית, וגם כאן כשאין הדברים ברורים כל צורכם לבית הדין, עליו לנקוט בשב ואל תעשה. ולפיכך אין להוציא הצו מספק מפני שלצורך ביטולו, צריך שתהא ודאות שמגיש התביעה לשלום-בית אינו כנה בתביעתו. ודברים אלו הם דברים שלא תמיד ניתן לעמוד עליהם, ויש להאריך בזה עוד ואין כאן מקומו.

אך עדיין גם במקום שברור לנו ששלום הבית לא ייכון, אין בדבר בהכרח כדי לחייב את האישה להתגרש ועלינו לבחון היטב שביטול הצו למדור ייחודי לא יביא לכפיית האישה לגירושין. ואולי זהו נימוקו של בית הדין קמא שלא להחזיר את ייפוי הכוח לבעל. אומנם במקרה שבית הדין משתכנע שגם האישה אינה מעוניינת בבעל וכל תביעתה היא מהשפה ולחוץ וכדי להשיג הישגים כלכליים או אחרים, בזה יש לנו לילך אחרי סברת הגר"ח פאלאג'י, ולקבוע שהצדדים חייבים להתגרש.

תביעת שלום בית שאינה כנה תידחה אף מכוח דברי רבנו ירוחם

לכשתמצוי לומר לתביעות לשלום בית המוגשות לבתי הדין ייתכנו שני פנים:

(א) תביעה שמגיש אחד הצדדים באמת ובתמים כשכוונתו האמיתית להשאיר משפחתו וביתו שלמים;

(ב) תביעה המוגשת בחוסר תום לב כשמגיש התביעה אינו מעוניין באמת בכך זוגו ובמשפחה שלמה אלא בבית שלם.

והנה באופן השני, כשבית הדין בטוח שהתביעה הוגשה בחוסר תום לב ושני הצדדים אינם רוצים זה בזו בזה יש לומר שכולי עלמא יסברו שיש להתנהג כהוראתו של הגר"ח פאלאג'י ולהשתדל להפרידם זה מזו. להנהגה זו יש מקור בדברי רבנו ירוחם המוזכרים רבות בפסיקת בתי הדין ועיין בזה בפד"רים (בכרך ח עמוד 321 ובכרך יד עמודים 23–28). וכפי שכתבנו במקומות אחרים עילה זו היא מהעילות הנפוצות ונטענות רבות בשנים האחרונות, וביארנו שיטה זו במקומות אחרים. וזו לשון רבנו ירוחם (מישרים נתיב כב הלך ח):

וכתב מורי הרב אברהם בן אסמעאל כי נראה לו שאשה שאמרה "לא בעינא ליה, יתן לי גט וכתובה", והוא אומר "אנא נמי לא בעינא לה, אבל איני רוצה ליתן גט" – מסתברא דאין דנין אותה כמורדת להפסידה כלום מעיקר כתובה ונדוניא. ומיהו משהינן לה תריסר ירחי אגיטא, דילמא הדרי בהו. ולאחר שנה כופין אותו לגרש, והפסידה תוספת וכל מאי דיהיב לה מדיליה דאדעתא למישקל ולמיפק לא יהיב לה.

מדברים אלו יש ללמוד שמכיוון שהצדדים אינם רוצים זה בזו מחייבים אותם להתגרש, שכיוון ששניהם אינם רוצים במצב זה אין מקום להמשיך הנישואין ולעכב הגירושין, כלומר: במקרה ששני הצדדים אינם רוצים בהמשך הנישואין – עצם המצב מחייב את הפקעת הנישואין וגירוש הצדדים, ולעניין זה לא מעלה ולא מורידה השאלה איך הגיעו למצב זה, אם מפני ששני הצדדים פה אחד החליטו שאין הם רוצים בנישואין; או שהאישה לא חפצה בבעל ועקב כך גם הבעל אינו רוצה בה; או להפך, הבעל לא רוצה באישה ובעקבות מעשיו או דרישתו האישה גם היא אינה רוצה בו, שמכיוון שעתה נוצר המצב ששניהם אינם רוצים זה בזו המציאות מורה ומכריחה לגירושין, מכיוון ששניהם מורדים זה על זה כמו שכתוב בפד"ר (חלק ח) או מפני שלא יכולים להיות נישואים כאלו שאין אפשרות לקיים חיי אישות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לכך יש להוסיף עוד: בעיקר חידושו של רבנו ירוחם, שבכהאי גוונא כופין אותו לגרש, נחלקו בפד"רים באיזה אופן תהיה צורת הכפייה, אם במילים או אף 'בשוטים'. נפקא מינה לעניין סוג צווי ההגבלה שניתן להוציא כלפי מי שחייבוהו בגט מטעם זה, ואין מקום להאריך בנושא זה בפסק דין זה.

והנה בדברי רבנו ירוחם מפורש דמשהינן ליה תריסר ירחי כדי לבחון אם זהו רצונם של שני הצדדים ואם ברור שזה רצונם כופים אותם להתגרש. שמע מינה כסברת וכהוראת הגר"ח פאלאג'י ונראה שגם הדברי מלכיאל יודה לזה. זוהי ההנהגה כשבית הדין משוכנע שלא יכון שלום בית מפני שבפועל במצב שנוצר עתה שניהם אינם רוצים זה בזה, אף שתחילתו של התהליך נבעה מפשיעתו של אחד הצדדים, לפשיעה זו תהיה נפקא מינה לגבי החיובים הממוניים, אך אין בה נפקא מינה לעניין ההכרעה שעל הצדדים להתגרש, ועל בית הדין להשתדל בכך.

לעומת זאת במקרים שבהם בית הדין אינו יכול להגיע למסקנה, שהתביעה הוגשה בחוסר כנות ובמקרים שבהם ברור לבית הדין שהתביעה לשלום בית הוגשה בכנות – בזה יש מקום לשתי ההנהגות המובאות לעיל ועל בית הדין לבחון בכל מקרה מהי ההנהגה הראויה למקרה זה, ועד מתי ובאלו תנאים נמשיך בהנהגה זו. והיינו במקרים שבית הדין מגיע למסקנה שלמרות רצון אחד הצדדים אין סיכוי לשלום בית ייעשה בין הצדדים – מצב המכונה בפסקי דין רבים "מות הנישואין".

חוסר הסיכוי לשלום בית לבדו אינו עולה כדי חיוב גירושין

והנה אף אם בית הדין קובע בפסק דין שלאור הפירוד הממושך וחוסר האמון שבין הצדדים, אין בית הדין רואה אפשרות סבירה לשלום בית – קביעה זו כשלעצמה אינה עילה לחייב צד מן הצדדים להתגרש, וכבר צווח ככרוכיא מרן ראש הרבנים לישראל הגרי"א הרצוג לפני כשבעים שנה על תופעה זו שבתי דין נוהגים להוציא פסק דין לחיוב האישה בטענה שאין סיכוי לשלום בית, ודבר זה חוזר ונשנה בפסקי דינו (שפורסמו בפסקים וכתבים שו"ת אבן העזר). נעתיק כאן את שכתב הגרי"א הרצוג בפסקים וכתבים (אבן העזר סימן קלג):

עיינתי בתיק ובחוות דעת של מעכ"ג חבירי שליט"א והנני מעיר כדלקמן:

צדק כ"ג חבירי שליט"א שאי אפשר לבית דין לחזור ולדון במשפט שהוא הוציא עליו פסק דין החלטי שקיבל כבר כל תוקפו, אלא אם כן נתהוו מסיבות חדשות, והבית דין במקרה זה לא ביארו מה נתחדש כאן.

אפשר שחשבו שעצם העובדא שעברו כל כך שנים מאז ולא נעשה שלום בין הזוג מהווה יסוד לחזור ולדון. אני לא חושב כך כלל. הנימוק שאין שום סיכויים לחיי שלום הוא לבדו איננו מצדיק לחייב את האשה בקבלת גט. הרי לא ביארו הבית דין במי האשם ואם האשם הוא רק בבעל, עלובה זו מה פשעה?

והרי נמצא חוטא נשכר שמפני שהתעקש התאמן והתעצם באכזריותו על אשתו הוא זוכה לאחר מספר שנים שבית דין כופים את האשה החפה מכל פשע לקבל גט, והוא ישמח באהובתו, ומעתה כל בעל ריק ופוחז שהוא כחומר ביד היצר של תאוות בשרים שנתן עיניו באחרת ימשיך ברשעתו בידעו שאחרי עבור מספר שנים – וגם זה לא קבוע בבתי הדין, פעמים שמספיק שלש-ארבע שנים להחליט שאין סיכויים לשלום וכו', ופעמים יותר – יטילו על האשה חיוב לקבל גט ואם תסרב יפסיקו לה הכל ויתירו חרמו של מאור הגולה ז"ל, או שבועת עצמו שנשבע גם על דעתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לא תהא כזאת בישראל לעשות את בנותינו, את אחיותינו, הפקר חס ושלום. חבירו הרבנים הגאונים בד"צ שליט"א שפסקו כנ"ל במקרה זה מבלי בירור ומבלי לנמק, על יסוד בירור שהאשה אשמה, על כל פנים בחלק גדול, ודאי שהיתה כוונתם לשם שמים, להציל את הבעל מיציאה לתרבות רעה, ועל כל פנים מהרהורי עבירה יום יום, אך לא עלינו מוטל להצילו שסמייה בידיה, והוא לא הוכיח כלל שאשה זו רעה היא ואי אפשר לו לדור עמה. ומזיד הוא, ואנחנו נציל אותו ונעשה עוול לחברתו ואשת בריתו אשר הוא בוגד בה?

וכעין זה כתב בפסק דין נוסף, עיין שם (סימן קלד):

התבוננתי בתיק ובחוות דעת של מעלת כבוד חברי הגאון הראשון לציון שליט"א וכבוד חברי הגאון רבי משולם ראטה שליט"א, והנני רושם כאן את השקפתי על הענין הכאוב הלזה:

לאשר את פסק הדין שצריכים להתגרש, אינני רואה עכשיו יסוד מספיק מחוץ לנימוק הידוע של "אין סיכויים לשלום", והנה מלבד מה שדעת הבית דין לא נתגלתה לנו כל צרכה ולא נתפרש שזהו הנימוק, הרי בדרך כלל אין דעתי נוחה כל כך מנימוק זה המצוי בפסקי הדין הבאים לפנינו. אם סיבת הקטטה והפירוד איננה באשמת האשה, באופן שאין לדונה למורדת, או אשה שדיעותיה רעות, והיא טוענת שרוצה בשלום ולא בגט, והבעל דורש דווקא גט, הרי אנו נתקלים בחרמו של רגמ"ה ז"ל ([המוכא באבן העזר] סימן קיט סעיף ו), וכמה טרחות טרחנו לנעול את הדלת בפני בעלים הנותנים עיניהם באחרות, כידוע, ואנו ניתן יד להם? מה תאמר, שנסתמך על דעת הרא"ם ז"ל (בתשובה סימן ל) הידועה (עיין סימן עז בחלקת מחוקק ס"ק ג ובבית שמואל ס"ק ו), שאף במקום שנוהג חרמו של רגמ"ה ז"ל אם הבעל משליש גיטה וכתובתה נפטר ממזונות – נפרוץ פרצות, חס ושלום, בחיי המשפחה בישראל, וכמעט לא הנחת בת לאברהם אבינו וכו' כי לא אכשר דרא, ודי למבין!

וכבר נהגו כל בתי הדין בישראל שלא לפסוק כמותו. ולא זו בלבד, אלא שטעות יש כאן ביד המסתמכים על הרא"ם שאף הוא ז"ל לא אמר להתיר לבעל לישא אחרת במקרה שמשליש כנ"ל, אלא שמותר לבעל להשתמש באמצעי זה בכדי להביא אותה לידי קבלת גט, ואם בכל זאת תעמוד האשה בסירובה, לא אמר הרא"ם ז"ל להתיר לו חרמו של רגמ"ה ז"ל.

אך נראה שדבריו הם במקום שהאישה אכן רוצה באמת בשלום בית, אך אם כל כוונתה היא כוונה טקטית להשיג הישגים רכושיים ובית הדין בטוח שאינה רוצה בבעל – בזה יש להתנהל כסברת הגר"ח פאלאג'י.

עם זאת, גם הגרי"א זצ"ל הבין שאפילו במקרים כגון אלו, טובת האישה היא סיוע קשר הנישואין מכיוון שבמצב זה אין תכלית לקיום הנישואין, ובית הדין ימליץ לאישה על גירושין אחרי שתקבל כתובה ופיצויים – עיין מה שכתב שם (בסימן קלג):

סוף דבר הנראה לי שלפי שורת הדין היה לנו להמשיך את פסק הדין על המזונות עד שישבר יצרו הרע ויכנע, אבל שכתתי והתבוננתי שגם בשבילה אם תקבל איזה פיוס הוגן, מוטב להפרד מבן אדם זה בגט פיטורין כדת משה וישראל, אבל לא בדרך שפסקו הבית דין, שיהא חוטא נשכר [...] ובהיות שנתברר שהיתה לה הכתובה על סך יותר משלש מאות ל"י, הרי דעתי בהחלט שאנו חייבים לפסוק לה כתובה ופיצויים, הרבה הרבה יותר ממה שפסקו לה הבית דין בדרגא א'.

ויהי רצון שמי שהשלום שלו ישכין שלום ואהבה בכל בתי ישראל!

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ועיין שם (בסימן קלד) שבנסיבות המקרה האחר לא המליץ לאישה על גירושין אלא פסק שוב לנסות ניסיון לשלום בית:

ועתה נשובה לענין הנימוק המצוי של "אין סיכויים לשלום". פעמים שאחרי שעברו כמה שנים בפירוד ונעשו נסיונות לשלום ונכשלו, ובאופן שאומדן דעתנו היא שאליבא דאמת עלולה האשה להתפייס במתן פיצויים הגונים, ותקבל את הגט תוך רצון פנימי, שבאמת במצב ובמסיבות הקיימים כדאי הדבר לה, למרות מה שתגיד מן השפה לחוץ, באופן שלא נהיה נתקלים בחרמו של מאור הגולה ז"ל, יתכן במסיבות ידועות להוציא פסק דין לגירושין תוך מתן פיצויים הולמים.

אבל במקרה דידן אין דעתי מתיישבת עלי שכבר נעשו כל המאמצים הראויים להחזרת השלום על מכונו, ושהאשה תתרצה באמת לקבל גט, במתן הפיצויים שנקציב כי סוף סוף, אף על פי שמצבו הכספי לא הוברר לנו, הרי על כל פנים אינו בסוג העשירים, ואין כאן סיכויים של הקצבת "תרקבא דדינרי" – שלכל היותר, אפילו לפי דברי בא כוח האשה, חלקו בחברת דן אינו אלא ארבעת אלפים לירות, ולפי דברי בא כוח הבעל אינו אלא שלשת אלפים לירות, ולא יתכן להציגו לגמרי ככלי ריק. ועל כן בשום לב לכל הנ"ל, דעתי שיש לנסות להשלים ביניהם. בדרך כלל, אינני זוכר שבא לפנינו פסק דין לגירושין על היסוד אין סיכויים לשלום לאחר קטטה של רק מספר חדשים.

נוסיף ונאמר שפעמים רבות כשאין לאחד הצדדים עילה הלכתית לגירושין הוא משתמש בתביעה לפירוק שיתוף כדי להכריח את הצד השני להתגרש. ועל דרך המליצה יש לומר שסעיף 37(א) לחוק המקרקעין, המקנה לכל אחד מבעלי המקרקעין המשותפים זכות לפרק השיתוף בכל עת, כשסעיף זה הוא גם על דירה המשותפת לבני זוג, בכך משמש סעיף זה למטה הרשע ואין נושע – לאחד הצדדים שאין לו עילה הלכתית או חוקית לתבוע גירושין – להשיג מטרה זו בדרך צדדית של פירוק השיתוף. חובה עלינו לתת את הסעדים לצד הנפגע מפעולה חד-צדדית זו, שעיקר מטרתה היא להביא לפירוק הנישואין בדרכים עקיפות במקרים שבהם דרך המלך חסומה בפני הצד האחר.

משך זמן הפירוד אינו מדד אחיד וקבוע לחוסר הסיכוי לשלום בית

באשר לטענותיו של בא כוח האישה בנוגע לזמן הפירוד בין הצדדים ולזמן הקצר של ההליך המשפטי, הנה במה שהבאנו לעיל הוזכרו כמה מועדים: לדעת רבנו ירוחם משהינן שנים-עשר חודש; מנהגו של הגר"ח פאלאג'י להמתין עד שמונה-עשר חודש; לדעת הדברי מלכיאל גם פירוד של שנים רבות לא יהיה סיבה לחייב את האישה בגט, גם לדעת הגריא"ה הרצוג לפעמים אף פירוד של מספר שנים אין בו כדי לחייב את האישה להתגרש. ולכן צריכים לומר דלאו כולהו בחדא מחתא מחתינן. ויש לומר שהדברים תלויים בזמן, במקום ובצדדים.

בכל מקרה הדבר צריך להיבחן לגופו: מי הם בני הזוג, מהי החברה אליה הם משתייכים ומה הסיכוי לשינוי המצב העכשווי. דבר זה מצריך שיקול דעת רחב בכל מקרה ומקרה לגופו. לפיכך אין באפשרותנו לקבוע מדד אחיד לכל הזוגות ובכל המקומות. משכך קבע הגר"ח פאלאג'י את הנהגתו במקומו ובזמנו להמתין שמונה-עשר חודש. לעומתו הגריא"ה הרצוג כתב שאין מקום לנימוק זה לאחר קטטה של חודשים מספר, והוסיף: "פעמים שמספיק שלוש-ארבע שנים להחליט שאין סיכויים לשלום וכו', ופעמים יותר".

ונראה לומר שדברים אלו היו נכונים לשעתם, במציאות ששררה אז, שהגירושין לא היו שכוחים. המצב הכלכלי היה לא פשוט, ולכן הפירוד והקריסה שתבוא בעקבותיו היו קשים מאוד

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

— דבר שהשליך על רצון והסכמת הצדדים לחזור לשלום בית, אף שהאבה לא שבה למקומה. אין ספק שהדבר שונה כיום בחברה הישראלית במגזרים ובתתי המגזרים הקיימים בה, דבר המצריך בחינה מדוקדקת לגופם של צדדים. ויש להאריך בדברים אך אין כאן מקומו.

ולפי שמקורו של דין זה אינו מן הש"ס אלא מהנהגת האחרונים, צריכים אנו לומר שהנקודה המכריעה בנושא זה אינו הזמן בו חיים הצדדים בנפרד אלא הסיכויים המתאימים בכל מקרה ומקרה לגופו לחזרה זה לזו ולשלום בית.

כפי שכתבנו, לדעתנו, שמונהעשר חודשי הפירוד שהוזכרו בהנהגתו המעשית של הגר"ח פאלאג'י זצ"ל אינם 'מקודשים', זמן זה הוא 'סימן' ולא 'סיבה'. והכול תלוי בנסיבות העניין ובסיבות לפירוד. יש מצבים שבהם גם מספר שנים של פירוד אין בהן אינדיקציה להעדר סיכוי לשלום בית, ויש להפך לפעמים גם ימים מספר של פירוד — די בהם בכדי להסיק שאין סיכוי לשלום בית, והכול לפי ראות עיני הדיין ובהתאם לנסיבות, שהרי אנו רואים זוגות רבים שחיו בפירוד מספר שנים ולפעמים אף התגרשו ובסופו של דבר חזרו זה לזו.

לכן: חובת בית הדין לבדוק היטב את הסיבה לקרע ואת עומק הקרע.

ולפיכך כל עוד הדברים לא התבררו כל צרכם אין לבית הדין להשתדל לגירושין אף אם עבר זמן רב. לעומת זאת כשבית הדין מגיע למסקנה שהפירוד בלתי הפיך אל לו להשהות החלטתו.

מובן שבית הדין צריך לנמק את החלטתו ולא להשתמש בביטוי הלקוני של "אין סיכויים לשלום בית". אך משהגיע בית הדין למסקנה שאין סיכוי לשלום בית והצדדים לא יחזרו זה לזו, עליו להורות מייד על גירושין בכפוף להבטחת הזכויות והפיצוי לצד החפץ באמת בשלום בית או שנקלע לסיטואציה זו בשל פשיעתו של משנהו.

ונראה כדמות ראייה להאי דינא ממה ששנינו בכתובות (דף עא ע"ב):

[...] דאמר רב כהנא: "הנאת תשמישי עליך" — כופה ומשמשותו, "הנאת תשמישך עלי" — יפר, לפי שאין מאכילין לאדם דבר האסור לו.

ולא תתקשט ולא תאסר! אם כן, קרו לה מנוולת.

ותתקשט ותאסר — אי לבית שמאי שתי שבתות, אי לבית הלל שבת אחת!

הני מילי היכא דאדרה איהו, דסברה: מירתח רתח עילואי והשתא מותיב דעתיה, אבל הכא דנדרה איהי ושתיק לה, סברה: מדאישתק, מיסנא הוא דסני לי.

וביאררו הראשונים שם דהיכא שנדרה וקיים הבעל את הנדר, אף שהמצב הפיך למשך זמן מסוים, לא ממתנינים מלחייבו להתגרש כיוון שלהבנת האישה נוצר מצב שהבעל שונאה, מצב שאין לו תקנה כלכעס זמני. ולכן מצב זה מחייב את בית הדין להכריע מיידית ולא להמתין, שמא יוכלו לחזור זה לזה על ידי שאלה על ההיקם.

ועוד נראה לומר שבמקרה שהדברים ברורים לבית הדין אסור להם להשהות החלטתם. וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות סנהדרין (פרק כ הלכה ו): "לא תעשו עול במשפט" [...] וכן המענה את הדין ומאריך בדברים ברורים כדי לצער אחד מבעלי דינים הרי זה בכלל עול."

וכן פסק שולחן ערוך (חושן משפט הלכות דינים סימן יז סעיף יא):

צריך הדיין לפסוק הדין מיד אחר שיתברר לו — שאם מענה את הדין ומאריך בדברים הברורים כדי לצער אחד מבעלי הדינים, הרי זה בכלל "לא תעשו עול".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שמענין מינה שתכף שהתבררו הדברים לדיין הוא חייב לפסוק ואם לא – הווי עינוי דיין ועובר על "לא תעשו עול במשפט". והוא הדין בנידון זה: אם ברור לבית הדין ששלום הבית לא יצלח חובה להשתדל להפרידם מידיה.

וכן יש להביא כעין ראייה ממה שכתב הרמב"ן (בנימוקיו לתורה בשמות פרק כא פסוק ז):

ואפשר שההוצאה עצמה אסורה עליו עד הזמן, כי חייבו הכתוב במזונותיה ולעמוד עמו אולי תמצא חן בעיניו ותתיעד, כאשר הזהיר בלאו בשארה כסותה ועונתה לא יגרע.

מבואר בדבריו שהאדון חייב שלא להוציא האמה העבריייה שמא יחפוץ לקחתה. ועם זאת כתב שם (בפסוק ח): "ועתה אם לא יחפוץ בה אדוניה, והפדה – האב הנזכר כי אסור לו להנחה עוד ביד אדון מעת שיאמר 'לא חפצתי לקחתה'".

ומבואר מדבריו שמה שמחויב לעשות כן היינו כל עוד לא החליט שלא לכונסה, אך משהחליט שלא לכונסה חובה על האב לפדותה מידיה. וטעם הדבר שאין אנו משהים אלא במקום שיש תקנה אך כשאין תקנה צריכים לפעול מידיה שאין סיבה להמשיך המצב ללא תכלית. והוא הדין בנידון דידן: מכיוון שמתברר לבית הדין שאין סיכוי לשלום בית – אין להשאיר מצב זה, ועליהם להשתדל מידיה לסדר גט פיטורין בין הצדדים.

יש לציין שאמירת האישה שהחלטה ניתנה "כשלושה חודשים", מפתחת תיק הגירושין היא אמירה מיתממת ולא אמיתית, שהרי ההליכים בין הצדדים – כולל ענייני חלוקת הרכוש – התנהלו כבר כשנה לפני החלטת בית הדין. הרי בג' בניסן תשע"ז (30.3.17) כבר נתן בית המשפט החלטה על הפרדת המגורים בבית בגין המריבות והחיכוכים שביניהם, והחלטת בית הדין הייתה ביום ל' בשבט תשע"ח (15.2.18). גם ממועד זה כבר חלף זמן רב, ובג' בתשרי תשע"ט (12.9.18) יחלפו שמונה עשר חודש מהחלטת בית המשפט.

לפיכך בטענות ובנסיבות שבתיק זה כפי שהוצגו בפנינו, אין לנו ספק כלל שאין סיכוי לשלום בית, וכדברי בית הדין האזורי, ללא קשר לתקופת הפירוד ואורכה אלא בעיקר בסיבת הפירוד.

עם זאת, כפי שכתבנו והבאנו מדברי הדברי מלכיאל והגריא"ה הרצוג, במקרה שצד אחד, האשם באופן מובהק בפירוק הנישואין, דורש לחייב את הצד השני בגירושין רק בגלל העדר סיכוי לשלום בית – אין לקבל את תביעתו, וכל בתי הדין לא יסייעו ולא יתנו את ידם לדבר זה – עיין בתשובת רבי עקיבא איגר (נדפסה ב'כתבים' שבסוף דרוש וחידוש חלק א – עמוד 181) שאין שומעים לתביעת אישה שזינתה התובעת מבעלה שיגרשנה מפני שהיא מעוגנת, שהיא עיגנה עצמה, ועיין שם במה שכתב בביאור דברי הרמב"ם שאישה שזינתה כופין בעלה לגרשה.

יש לנו יסוד להניח שבית הדין האזורי, שבתיק שלפנינו רק המליץ על גירושין ולא חייב בהם, התבסס כנראה על גישה זו. אך כאמור הבעל מכחיש את טענת האישה ולפי העולה מהפרוטוקול הדברים לא התבררו.

מסקנות

לאור האמור על בית הדין לבדוק שלושה דברים:

א. אם האשמות האישה על מעשי הבעל נכונות.

ב. אם יתברר שהן נכונות – אם התביעה לשלום בית הוגשה בכנות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ג. בהתאם לבירור על פי סעיפים א' וב' יקבע בית הדין אם מגיעים לאישה כתובה או פיצויים ומה שיעורם.

הרב שלמה שפירא

לאור האמור התיק מוחזר לבית הדין האזורי לביצוע האמור בסעיף ד' להחלטה דלעיל (סעיף המסקנות שבסוף חלקו הראשון של פסק הדין – לפני הנימוקים הנוספים) שנתנו כל דיני המותב.

פסק הדין מותר בפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של הצדדים.

ניתן ביום י"ט בתמוז התשע"ח (2.7.2018).

הרב ציון לודאילוז

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה